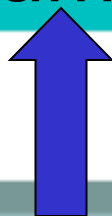


Sõnumid enne a. 586 e.Kr.

Inimesed Jeruusalemmas
-- tundsid, et Juuda oli turvaline
koht ja Jumal päästab.



Jeremija

-- Hoiatus, et Juuda kogeб peagi Jumala
kohtuotsust rahva patu pärast.
Seetõttu peavad nad meelt parandama, et
seeläbi teatud määral muuta
eelseisvat kohtuotsust.

586 e.Kr.— Jeruusalemma langemine Lõuna kuningriigi Juuda lõpp

- *Rahvas viidi vangipõlve*
- *Ei olnud enam Taaveti soost kuningat*
- *Tempel hävitati ja põletati*
- *Jeruusalemma linn hävitati ja põletati*

Jeremija raamat

Jeremija kutsumine	
1	Kohtuotsuse ettekuulutused
2 - 25	
26-29	Biograafiline: Vastuolu ülikute & prohvetitega
30-33	Ettekuulutused lootusest "Lohutuse raamat"
34 - 45	ptkd. 34-39 Joojakimi & Sidkija valitsused Biograafiline: ptkd. 40-45 Pärast Jeruusalemma langemist
46-51	Ettekuulutused võõraste rahvaste vastu
52	Ajaloolinne kokkuvõte: Jeruusalemma langemine

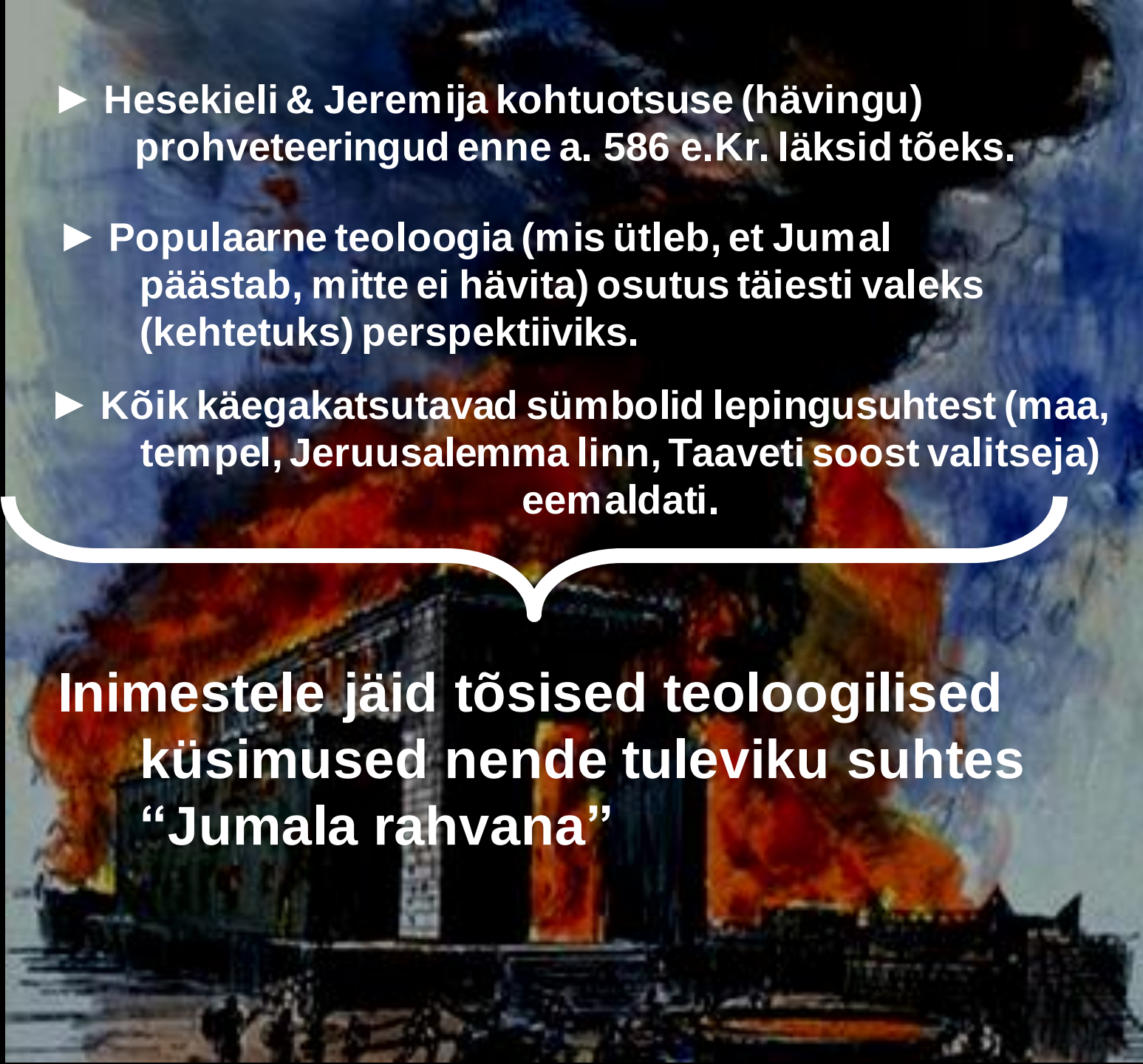
2. Kuningate 24:18 – 25:21

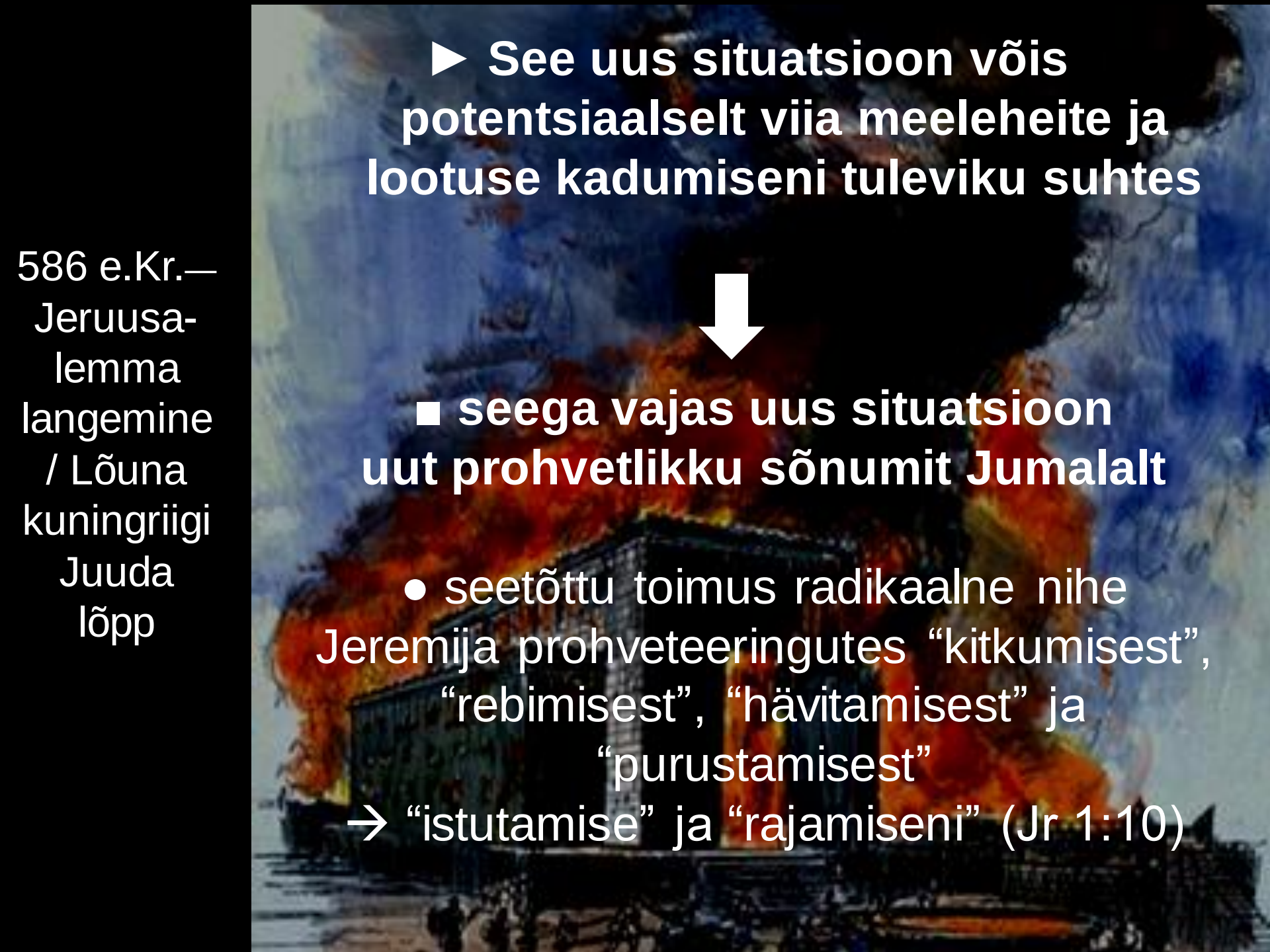
2. Ajaraamat 36:11-21

586 e.Kr.—
Jeruusa-
lemma
langemine
/ Lõuna
kuningriigi
Juuda lõpp

- ▶ Heseieli & Jeremija kohtuotsuse (hävingu) prohveteringud enne a. 586 e.Kr. läksid tõeks.
- ▶ Populaarne teoloogia (mis ütleb, et Jumal päästab, mitte ei hävita) osutus täiesti valeks (kehtetuks) perspektiiviks.
- ▶ Kõik käegakatsutavad sümbolid lepingusuhtest (maa, tempel, Jeruusalemma linn, Taaveti soost valitseja) eemaldati.

Inimestele jäid tõsised teoloogilised küsimused nende tuleviku suhtes “Jumala rahvana”



The background of the slide is a dramatic painting depicting the destruction of the Temple of Jerusalem. Large, intense flames consume the central structure, with thick black smoke billowing upwards into a dark, stormy sky. In the foreground, the silhouettes of people and other structures are visible, suggesting a scene of chaos and devastation.

► See uus situatsioon võis
potentsiaalselt viia meeleheite ja
lootuse kadumiseni tuleviku suhtes



■ seega vajab uus situatsioon
uut prohvetlikku sõnumit Jumalalt

● seetõttu toimus radikaalne nihe
Jeremija prohvetearingutes “kitkumisest”,
“rebimisest”, “hävitamisest” ja
“purustamisest”
→ “istutamise” ja “rajamiseni” (Jr 1:10)

586 e.Kr.—
Jeruusa-
lemma
langemine
/ Lõuna
kuningriigi
Juuda
lõpp

Jeremija raamat

1	Jeremija kutsumine
2 - 25	Ettekuulutused kohtuotsusest
26-29	Biograafiline: Vastuolu ülikute & prohvetitega
30-33	Ettekuulutused lootusest: "Lohutuse raamat"
34 - 45	Biograafiline: ptkd. 34-39 Joojakimi & Sidkija valitsused ptkd. 40-45 Pärast Jeruusalemma langemist
46-51	Ettekuulutused võõraste rahvaste vastu
52	Ajalooline kokkuvõte: Jeruusalemma langemine

samuti Jr 3:14-18; 16:14-15; 23:3-4, 5-6, 7-8; 29:10-14; 47:27-28; 50:4-5, 17-20

Võtmefraasid taastamise kirjeldamiseks:

1. "Pööran vangipõlve"

Jr 29:14
 30:3, 18, 26
 31:23
 32:44
 33:7, 11, 26

2. "Teen terveks / Ravin haavadest"

Jr 30:17
 33:6

Jeremija päästmise ja taastamise prohvetlike kõnede teoloogia

▶ Keskmes on Jumal: “*Mina teen*”

▶ Ei ole mingeid eeltingimusi rahva poole pealt

▶ Inimlikud läbikukkumised ei nurja Jumala lõplikku plaani

Jeremija sõnumid

	Enne a. 586 e.Kr. Sõnumid kohtuotsusest	586 e.Kr.	Pärast a. 586 e.Kr. Sõnumid taastamisest
<i>Lepingusuhe</i>	oli murtud, kuna rahvas läks teiste jumalate järgi	Täitunud prohveteringud	◀ leping uuendati rahvaga
<i>Maa</i>	inimesed viidi omalt maalt vangipõlve ja maa laastati		◀ inimesed naasesid vangipõlvest omale maale ja see uuendati
<i>Taaveti soost valitseja</i>	valitseja võeti vangi ja enam ei olnud Taaveti kuningriiki		◀ Taaveti soost valitseja ennistati troonile
<i>Jeruusalemm</i>	linn hävitati ja hüljati		◀ linn ehitati taas üles ja taasasustati
<i>Tempel</i>	põletati maha		◀ tempel ehitati taas üles

2) Maa

- Rahvas naaseb omale maale

Jr 3:18

16:15 // 23:8

23:3

29:10, 14

30:3

31:8-9, 10-11, 16-17, 21, 23-24

32:15, 37, 41, 43-44

► “Väljarände” motiiv (2. Ms)

Jr 23:7-8

- Rahvas paljuneb maal

Jr 23:3b

- Maa ja rahva õitsengu
taaselustamine

Jr 23:3b

31:5, 12b, 14

33:12-13

50:19

- Rahvas elab turvaliselt
oma maal

Jr 23:6

30:10

33:16

46:27

3) Taaveti soost valitseja

● Valitseja ennistati troonile	Jr 23:5 30:9, 21 33:15, 17
● Leping Taavetiga taaskinnitati	Jr 33:20-21, 23-26
● Taaveti torni taasehitamine	Jr 30:18
● Taaveti järeltulijad paljunevad	Jr 33:22

4) Jeruusalemm

● Linna ülesehitamine	Jr 30:18; 31:38-39
● Linna taasasustamine	Jr 3:16; (33:10-11); 50:5
● Sellest saab jumalateenistuse keskpunkt	Jr 3:17; 31:6, 12
● Taaskinnitatakse Jeruusalemma puutumatus (<i>inviolability</i>) (enam ei kukutata)	Jr 31:40; 33:16

5) Tempel

● Struktuuri taasehitamine	(viidatud)
● Jumala ligiolu saab seal olema	Jr 3:16-17 31:23
● Preesterluse taastamine	Jr 33:18, 21-22
● Ohvrite ja andide taastamine	Jr 33:11, 18

6. Põhja kuningriigi Iisraeli taastamine koos Lõuna kuningriik Juudaga

- ▶ Mõlemad on osa maale naasmisest
Jr 3:18; 31:1-6, 7-9, 10-14, 15-20
- ▶ Mõlemad on osa “uuest” lepingust
Jr 31:31
- ▶ Mõlemad on osa viljakuse taastamisest
Jr 31:27-28

7. Rahvaid karistatakse,

→ **seetõttu saab Jumala rahvas vabalt
naasta maale ja seal turvaliselt elada**

Jr 30:8, 10b-11, 16, 20

“Ettekuulutustes rahvaste vastu”:

Jr 46:27-28; 50:17-20, 33-34; 51:5-6, 45-46

8. Rõõmutsemise aeg

Jr 30:19a; 31:4b, 7, 12-13; 33:11

1) Leping

(Õige suhte taastamine Jumalaga)

► Uue lepingu sisse seadmine rahvaga

- *Uus leping:* Jr 31:31-34
- *Igavene Leping:* Jr 32:40
50:4-5
- *Väljendatud lepingu formuleeringus:*
"Siis te olete mu rahvas
Ja mina olen teie Jumal."
Jr 30:22
31:1
32:38

► Annab inimestele uue südame

Jr 24:7
32:39

► Rahva pattudest puhastamine ja andestamine

Jr 33:8
50:20

► Rahvas kummardab, teenib ja järgib Jumalat

- *"Ja te otsite mind ja leiate minu"*
Jr 29:12-13
- *"teenivad Issandat"*
Jr 30:9
- *"ja ma annan neile südamesse minu kartuse"*
Jr 32:40

Jeremija 31:31-34

- 31 Vaata, päevad tulevad,
ütleb Issand,
mil ma teen Iisraeli sooga
ja Juuda sooga
uue lepingu:,
- 32 **mitte selle lepingu sarnase,**
mille ma tegin nende vanematega
sel päeval, kui ma võtsin nad kättpidi,
et viia nad välja Egiptusemaalt –
selle **mu lepingu** nad murdsid, kuigi ma
olin nad võtnud enese omaks,
ütleb Issand -,
- 33a vaid **leping**, mille ma teen Iisraeli sooga
pärast neid päevi,
ütleb Issand,
on niisugune:

Jeremija 31:31-34

33b ma panen nende sisse oma
Seaduse ja kirjutan selle neile südamesse;
siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,
sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;
sest ma annan andeks nende
süü ega tuleta enam meelde nende pattu.

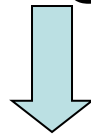
Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Mõned arvavad:

Leping ise on kvalitatiivselt uus

(uus on selles sisu & tuum)

= “Uus”, tähenduses “täiesti uus”,
seda ei ole kunagi varem tehtud



Seetõttu on rõhk katkemisel / erinevusel
“Vana” lepingu (Siinai) ja “Uue” lepingu
(Jeesus) vahel

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Leping ise on kvalitatiivselt uus
(sisu on erinev)

33 ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,

sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Uus = Sisemine

vs. Vana = Väline

Uus = Nende Jumal

vs. Vana = Seaduse andja

Uus = Andestus

vs. Vana = Patud “kaetud”

Jr 31:33 ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

5. Moosese 30:11-14

¹¹ Sest see käsk, mille ma täna sulle annan,
ei ole sulle raske
täita ega kättesaamatu.

¹⁴ Vaid sõna on sinule väga ligidal,
sinu suus ja sinu südames,
et seda täita.

5. Moosese 6:5-6

⁵ Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest
ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest!

⁶ Ja need sõnad, mis ma täna sulle annan,
jäägu su südamesse!

5. Moosese 11:18a

¹⁸ And Ja pange siis need mu sõnad
oma südamesse ja hinge,

5. Moosese 10:16 // Jeremija 4:4a

¹⁶ Laske endid ümber lõigata Issandale
ja kõrvaldage oma südamete eesnahad,

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

33b ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,
sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;
sest ma annan andeks nende
süü ega tuleta enam meelde nende pattu.

for I will forgive their iniquity,
and their sin I will remember no more.

~~Uus = Sisemine~~
~~vs. Vanus = Väline~~

Siinai leping oli mõeldud
internaliseerimiseks (südamesse
võtmiseks)

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Leping ise on kvalitatiivselt uus
(sisu on erinev)

33 ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

***Uus* = Nende Jumal**
vs. *Vana* = Seaduse andja

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,
sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;
sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Jr 31:33b

and siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

Tehniline Siinai lepingu
formuleeringu keel & Siinai
lepingus Jumal kuulutas, et
“Mina olen teile Jumalaks”

2. Moosese 6:7a

^{7a} Mina võtan teid enesele rahvaks ja olen teile Jumalaks,

2. Moosese 29:45

⁴⁵ Ma tahan elada israeli laste keskel
ja olla neile Jumalaks.

3. Moosese 26:11-12

¹¹ Ma panen oma eluaseme teie keskele . . .

¹² Ma käin teie keskel
ja olen teie Jumal,
ja teie peate olema mu rahvas.

Jeremija 11:4

⁴ . . . mil ma tõin nad ära Egiptusemaalt . . .
öeldes: Kuulake mu häält ja
tehke kõigiti nõnda,
nagu ma teid käsin,
siis te olete minu rahvas
ja mina olen teie Jumal,

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Leping ise on kvalitatiivselt uus
(sisu on erinev)

33 ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,

sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Uus = Nende Jumal
vs. Vana = Seaduse andja

Tehniline Siinai lepingu
formuleeringu keel & Siinai
lepingus Jumal kuulutas, et
“Mina olen teile Jumalaks”

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

33b ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,

sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

Uus = Andestus
vs. Vana = Patud “kaetud”

sest ma annan andeks nende
süü ega tuleta enam meelde nende pattu.

Jr 31:34b sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Siinai lepingus oli olemas
pattude “andestus”

2. Moosese 34:6-7a

⁶ Ja Issand möödus tema {Mosese} eest
ning hüüdis:

„Issand, Issand on halastaja ja armuline Jumal,
pika meelega ja rikas heldusest ning tõest,

^{7a} kes säilitab heldust tuhandeile,
annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu,

Leviticus 1:4

⁴ Ja ta pangu oma käsi põletusohvri pea peale,
et see leiaks armu tema heaks ja tooks temale lepituse!

Numbers 14:18-20

¹⁸ Issand on pika meelega ja rikas heldusest,
ta annab andeks patu ja üleastumise, . . .

¹⁹ Anna siis andeks selle rahva patt
oma suure helduse pärast
ja nagu sa sellele rahvale oled
andeks andnud Egiptusemaalt kuni siiani!”.

²⁰ Ja Issand vastas: „Ma annan andeks, nagu oled palunud!

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Keerukus perspektiiviga: Leping ise on kvalitatiivselt uus

33b ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,
sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Siinai lepingus oli olemas
pattude “andestus”

~~Uus = Andestus~~
vs. Vana = Pattud “kaetud”

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Keerukus perspektiiviga: Leping ise on kvalitatiivselt uus

33b ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

Siinai leping oli mõeldud
internaliseerimiseks (südamesse
võtmiseks)

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

Tehniline Siinai lepingu
formuleeringu keel:

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda, öeldes:
„Tunne Issandat!”,
sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Siinai lepingus oli olemas pattude
“andestus”

Prohveteering loetuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

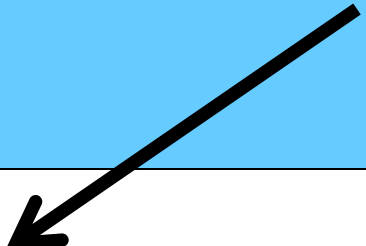
“südame” probleem:

33b ma panen nende sisse oma
Seaduse ja kirjutan selle neile südamesse;

Jr 3:10

17:1

12:2



3:10 Sellest hoolimata ei ole. . . Juuda pöördunud minu poole kõigest
südamest, vaid on seda teinud teesklemisi,
ütleb Issand.

17:1 Juuda patt on kirjutatud raudsulega,
uurendatud teemanditeravikuga nende südamelauasse, . . .

12:2 Sina istutad neid, nad juurduvad,
nad kasvavad, kannavad isegi vilja.
Nende suus oled sa ligidal,
aga nende neerudest {sisemisest olemusest} kaugel.

Prohveteering loetuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

“südame” probleem:

33b ma panen nende sisse oma
Seaduse ja kirjutan selle neile südamesse;

Jr 3:10

17:1

12:2

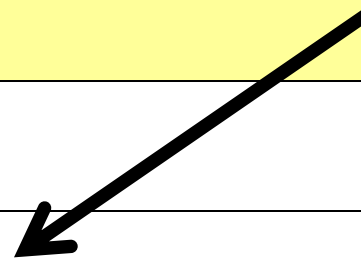
siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

Jr 7:23-24

7:23 vaid ma andsin neile selle käsu, öeldes:

Kuulake mu häält,
siis ma olen teie Jumal
ja teie olete minu rahvas;
ja käige kõigiti seda teed,
mida ma teid käsin,
et teil oleks hea põli!.”

24 Aga nemad ei kuulanud ega pööranud kõrva,
vaid käisid oma nõu järgi
oma kurja südame paadumuses,
ja nad läksid tagasi, aga mitte edasi.



Prohveteering loetuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

“südame” probleem:

33 ma panen nende sisse oma Seaduse
ja kirjutan selle neile südamesse;

Jr 3:10

17:1

12:2

siis ma olen neile Jumalaks
ja nemad on mulle rahvaks.

Jr 7:23-24

34 Siis üks ei õpeta enam teist
ega vend venda,
öeldes:
„Tunne Issandat!”

Kirjatundjad & preestrid ei tundnud seadust:

Jr 2:8

8:8

2:8 The Preestrid ei küsinud: „Kus on Issand?”
Seaduse seletajad ei tundnud mind,
karjased {valitsejad} astusid üles mu vastu,
prohvetid ennustasid Baali nimel
Ja käisid asjade järel, millest pole abi.

8:8 Kuidas te võite öelda: „Me oleme targad
a meil on Issanda Seadus”?
Tõesti, vaata, kirjatundjate valesulg on teinud selle valeks.

Prohveteering Iotuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

34b sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand

a) Vähene Jumala tundmine:
Jr 5:4-5

b) Kõik vanusegrupid osalesid patust:
Jr 7:18
6:21

5:4 Aga mina mõtlesin: Need on ainult viletsad, need on rumalad,
sest nad ei tunne Issanda teed, oma Jumala õigust.

5 Ma lähen ülemate juurde ja räägin nendega,
sest nemad tunnevad Issanda teed, oma Jumala õigust.
Aga kõik needki olid murdnud ikke, katki rebinud köidikud.

7:18 Lapsed korjavad puid, isad süütavad tule
ja naised sõtkuvad tainast, et valmistada ohvrileibu
Taevakuningannale. Ja nad valavad joogiohvreid
teistele jumalatele, et mind teotada.

6:21 Seepärast ütleb Issand nõnda:
Vaata, ma panen komistuskive sellele rahvale,
ja nad komistavad nende otsa,
isad ja pojad üheskoos,
naaber hukkub koos naabriga.

Prohveteering loetuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

34b sest nad kõik tunnevad mind,
niihästi pisikesed kui suured,
ütleb Issand;

a) vähene Jumala tundmine:

Jr 5:4-5

b) Kõik vanusegrupid osalesid patust:

Jr 7:18

6:21

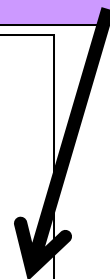
sest ma annan andeks nende süü
ega tuleta enam meelde nende pattu.

Rahvas ei parandanud meelt,
Seetõttu Jumal EI (saa) andesta(da):

Jr 5:1, 7

5:1 Käige läbi Jeruusalemma tänavad,
vaadake ometi ja pange tähele,
ja otsige ta turgudelt,
kas leiate kedagi,
kes teeb õigust,
kes nõuab tõde -
siis ma annan linnale andeks..

7 Kuidas ma võin sulle andeks anda?
Su lapsed on minu maha jätnud
ja on andnud vande nende juures,
kes ei olegi jumalad.
Mina toitsin neid, aga nad rikkusid abielu
ja logelevad pordumajas.



Prohveteering loetuna Jeremija varasemate süüdistuste valguses:

33b ma panen nende sisse oma Seadused ja kirjutan selle neile südamesse;	“südame” probleem: Jr 3:10 17:1 12:2
siis ma olen neile Jumalaks ja nemad on mulle rahvaks.	Jr 7:23-24
34 Siis üks ei õpeta enam teist ega vend venda, öeldes: „Tunne Issandat!”,	Kirjatundjad & preestrid ei tundnud seadust: Jr 2:8 8:8
sest nad kõik tunnevad mind, niihästi pisikesed kui suured, ütleb Issand;	a) Vähene Jumala tundmine: Jr 5:4-5 b) Kõik vanusegrupid osalesid patust: Jr 7:18 6:21
sest ma annan andeks nende süü ega tuleta enam meelde nende pattu.	Inimesed ei parandanud meelt, Seetõttu Jumal ei (saa) andesta(da): Jr 5:1, 7

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

“uus” või “uuendatud”

► Inglise keeles võime lisada sõnadele eesliite “re-” (eesti k “taas”), et anda neile erinev tähendus:

nt, establish (asutama) vs. re-establish (taas-asutama)
settle vs. re-settle

► Kuid heebrea keele grammatikas ei ole sellist eesliidet “re”, mistõttu kasutatakse sama sõna mõlemas tähenduses:

seega, nt., “asutama” võib tähendada

“asutama” või “taas-asutama”, olenevalt kontekstist

● Näiteks: igal kuul on “uus” (noor) kuu, siiski ei tähenda see igal kuul täiesti erinevat kuud, vaid pigem seda, et sama kuud “uuendatakse”

Kas “uues lepingus”

- on “uus”, mõistes:

- ▶ varasemalt mitte teatud, seetõttu “täiesti uus”:
 - Kvalitatiivselt “uus”
 (“uus” oma sisult & tuumalt)

või ■ “uus” selles mõttes, et:

- ▶ varasem sisu on
 “uuendatud” / taas uueks tehtud”
 situatsioonis, mis on erinev praegusest
 “murtud lepingu” situatsioonist

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

Varasem leping on “uuendatud / tehtud uueks” rahvaga
(jätkuvus eelneva lepinguga)

Abielu metafoori konnotatsioon lepingus:

Hesekiel 16:59-60:

*“ . . . sa oled halvustanud vannet
ja oled murdnud lepingu.*

*Aga mina pean meeles oma lepingut sinuga . . .
ja tahan sinuga teha igavese lepingu.”*

► **see on eelmise abielulepingu “uuendamine” / “taas-
kehtestamine” “uues” ja erinevas kontekstis**

Vararsem leping on “uuendatud / tehtud uueks” rahvaga (jätkuvus eelneva lepinguga)

- ▶ Mida prohvetid ette näevad, on varasemalt kehtinud Siinai [deuteronomoomse] lepingu “uuendamine” või “uudsus”
 - seega on see lepingu “taasasutamine”
nõnda nagu ta oli algselt kavatsetud ja kavandatud,
aga mitte radikaalselt erineva,
täiesti uue lepingu rakendamine,
mis on eelnevast täielikult eraldatud

Mis on “uut” selles “uues lepingus”?

- “Uus” algus eelnevale lepingule.
- ”Uudsus” EI OLE kavandatud eemaldama defekti või viga eelneva lepingu olemuses, kavandatuses või eesmärgis, PIGEM osutab “uudsus” inimestest lepingupartnerite düsfunktsionaalsele olemusele & nende läbikukkumisele lepingu pidamisel
 - ◆ seega teeb Jumal vajaduse sunnil inimeses ka sisemise muutmise tööd, et adresseerida “uue” lepingu (taas)asutamisel inimestes seda defekti
- Seega EI OLE kvalitatiivne erinevus mitte täielik “uudsus” lepingu enda olemuses, VAID töös, mis tehakse inimestes, kellele antakse “uus süda”

Jeremija sõnumid uuendamisest ja taastamisest

1. Välised asjaolud:

Päästmine ja taastamine

2. Sisemine seisukord:

sisemine transformatsioon

puhastumisest ja uuest südamest

3. Suhe Jumalaga:

Taas-algatab suhte läbi uuendatud lepingu

Jeremija ettekuulutused rahvaste vastu (ERV)

Jr 1 – Jeremija kutsumine

⁴ Mulle tuli Issanda sõna; ta ütles:

⁵ „Enne kui ma sind emaihus valmistasin, tundsin ma sind,
ja enne kui sa emaüsst välja tulid,
pühitsesin ma sinu: ma panin su rahvastele prohvetiks.”

¹⁰ Vaata, ma panen su täna rahvaste ja kuningriikide üle,
kitkuma ja rebima,
hävitama ja purustama,
istutama ja rajama.”

Jeremija raamat

Jeremija kutsumine	
1	Ettekuulutused kohtuotsusest
2 - 25	
26-29	Biograafiline: Vastuolu ülikute & prohvetitega
30-33	Ettekuulutused lootusest: “Lohutuse raamat”
34 - 45	ptkd. 34-39 Joojakimi & Sidkija valitsused Biograafiline: ptkd. 40-45 Pärast Jeruusalemma langemist
46-51	Ettekuulutused võõraste rahvaste vastu
52	Ajalooline kokkuvõte: Jeruusalemma langemine



Jeremija ptkd. 46-51

* Vaata ka *Jeremija* pt. 25

Ettekuulutused võõraste rahvaste vastu
46-51

46:2-12	Egiptus
46:13-26	Egiptus
47:1-7	Vilistimaa
48:1-47	Moabimaa
49:1-6	Ammonlaste maa
49:7-22	Edomimaa
49:23-27	Damaskus (Süüria)
49:28-33	Keedar & Haasor
49:34-39	Eelam
50:1-51:58	Paabel
51:59-64	Paabel

Ettekuulutused rahvaste vastu

Jeremija ptkd. 46-51

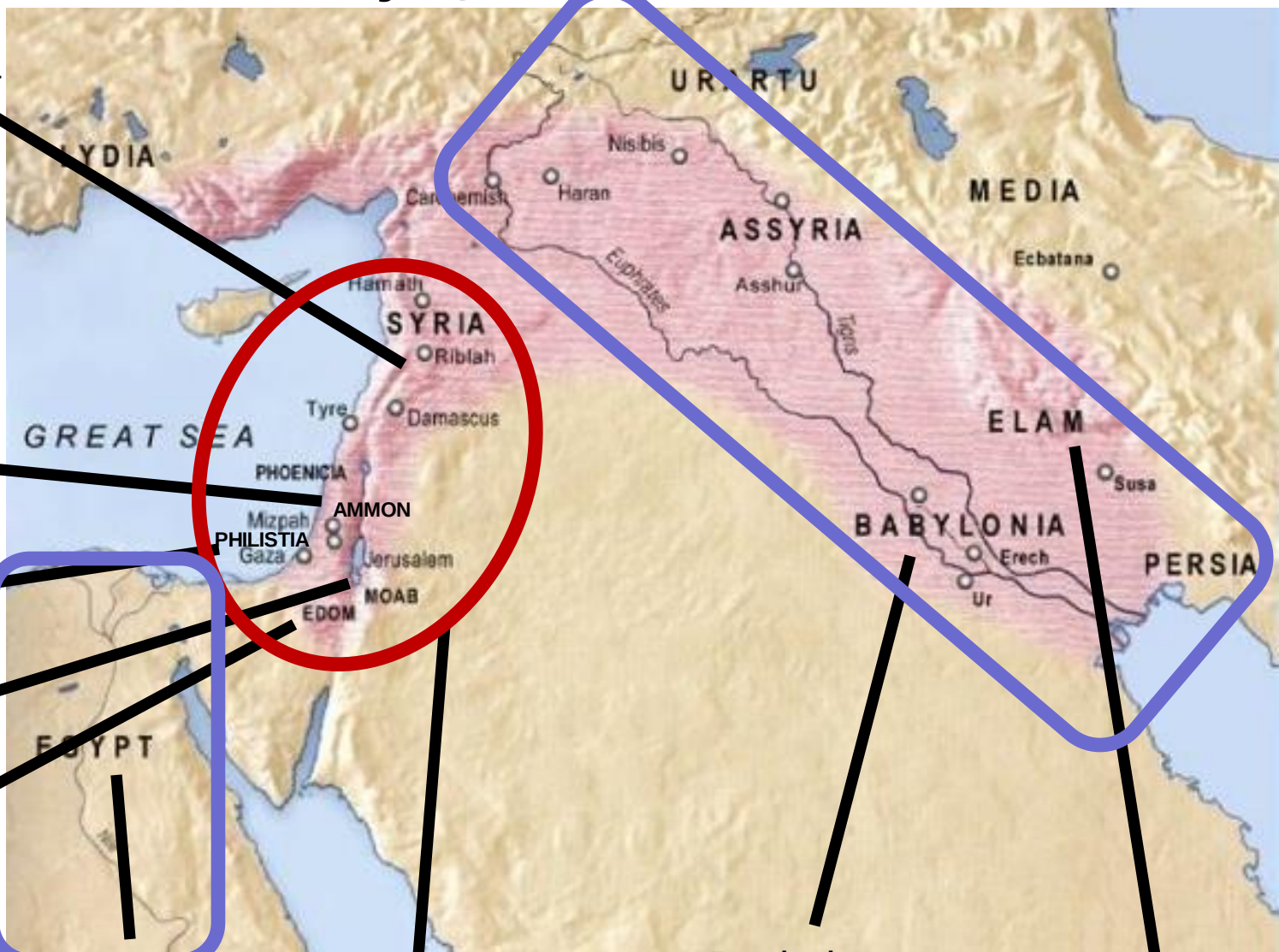
Damaskus / Süüria
Jr 49:23-27

Ammonlaste maa
Jr 49:1-6

Vilistimaa
Jr 47:1-7

Moabimaa
Jr 48:1-47

Edomimaa
Jr 49:7-22



Egiptus
Jr 46:2-12
Jr 46:13-26

Keedar & Haasor
Jr 49:28-33

Paabel
Jr 50:1:-51:58
Jr 51:59-64

Eelam
Jr 49:34-39

* Aga ettekuulutused vööraſte rahvaſte vaſtu ei ole Jeremijale unikaalſed, vaid on lahutamatu oſa paljude prohvetite sõnumiteſt

Uus-Assüüria impeerium 1055– 612 e.Kr.)	Uus-Babüloonia impeerium (612 e.Kr. -539 e.Kr.
Aamos (c. 750 e.Kr.) ptkd. 1-2	Jeremija (627-574 e.Kr.) 25:15-38 ptkd. 46-51
Jesaja (740 – 681 e.Kr.) 10:5-19 ptkd. 13-23	Hesekiel (593-571 e.Kr.) ptkd. 25-32 35:1-12 ptkd. 38-39
Nahum (c. 650-615 e.Kr.) ptkd. 1-3	Obadja (c. 585 e.kr.) slmd. 1-21
Sefanja (c. 640-625 e.Kr.) 2:4-15	

Jeremija ettekuulutused rahvaste vastu (ERV) - **Sisu:**

1) Peamine rõhuasetus: **Kohtuotsus**,
mida Issand viib ellu
võõraste rahvaste vastu

► Kohtuotsus võõraste rahvaste vastu on seotud
Jumala rahva taastamisega tulevikus

Jr 46:27-28 (Egiptus)

50:4-8, 17-20, 33-34 (Paabel)

51:5-6, 10, 45-46 (Paabel)

Jeremija ettekuulutused rahvaste vastu (ERV) - **Sisu:**

2) Sisaldab **patus süüdistamise** väiteid, mille alusel määratakse **kohtuotsus** võõrastele rahvastele

- **Uhkus / ülbus Jumala vastu / lootsid enda peale**

Jr 48:7, 14a, 26, 29-30, 42 (Moab)

49:4 (Ammonlased)

49:16 (Edom)

50:24, 29, 31-32 (Paabel)

- **Ebajumalate kummardamine**

Jr 48:35 (Moab)

50:38b; 51:47, 52 (Paabel)

51:17-18

- **Juuda (Jumala rahva) väärkohtlemine**

Jr 48:27 (Moab)

49:1-2 (Ammonlased)

50:28, 33; 51:24, 34-36, 49-51 (Paabel)

Jeremija ettekuulutused rahvaste vastu (ERV)

Sisu:

3) Aeg-ajalt põgusad viited selle vööra rahva tuleviku

taastamisest

► Taastamine toimub ainult PÄRAST *kohtuotsust*

Jr 46:26b (Egiptus)

48:47 (Moab)

49:6 (Ammonlased)

49:39 (Eelam)

► Taastamine *ei ole kunagi* rahva
varasema võimsa staatuse ennistamine
maailmavõimuna

Jeremija ettekuulutused võõraste rahvaste vastu:

Teoloogia

1) Issand on universiaalselt suveräänne üle rahvaste
► **sellepärast**, et ta on Looja

Jr 10

10 Aga Issand on tõeline Jumal,
ta on elav Jumal ja igavene kuningas.
Tema vihast väriseb maa
ja tema sajatust ei suuda rahvad taluda.

11 [= Aramea k.] Öelge neile nõnda:
Jumalad, kes ei ole teinud taevast ja maad,
kaovad maa pealt ja taeva alt.

12 Tema on oma rammuga rajanud maa,
oma tarkusega loonud maailma
ja mõistusega laotanud taeva.

13 Kui tema teeb häält,
siis on taevas vete kohin,
Ja ta kergitab pilved maa äärest;
tema teeb vihmale väljud
ja toob tuule välja selle aitadest.



1) Jumal on universaalselt suveräänne üle rahvaste

► Suveräänsus saab ilmsiks läbi Tema tegude:

- Ta lööb ja häbistab rahvaste jumalaid.

Jr 48:7, 13— Kemos, Moabi jumal

50:2; 51:44, 47-Beel & Merodak, Paabeli jumalad

- Ta eesmärgistab, planeerib ja viib ellu kohtuotsust rahvaste vastu
(Ta “juurib üles, rebib maha, hävitab ja purustab” [1:10])

Jr 49:19-20

50:44-45

51:12, 14, 29

- Ta kasutab võõraid rahvaid oma kohtuotsuse instrumentidena

Jr 49:14;

50:9

51:1-2, 11

- Ta õnnistab rahvaid (st. toob taastamist)

(Ta “istutab ja rajab” [1:10])

Jeremija 46:26

48:47

49:6, 39

Jeremija ettekuulutused võõraste rahvaste vastu:

Teoloogia

2) Juuda on unikaalses lepingusuhtes Issandaga

- ▶ Võõraste rahvaste üle mõistetakse kohut Juuda / israeli väärkohtlemise eest
- ▶ Need on Juuda / israeli vaenlased, kes hävitatakse selleks, et Juudat / israeli taastada

Jeremija ettekuulutused võõraste rahvaste vastu:

Teoloogia

3) Jumal hoiab kõiki rahvaid vastutavana nende pattude eest ja seetõttu toob vastavalt sellele nende peale kohtuotsuse



2) Jumal hoiab kõiki rahvaid vastutavana nende pattude eest ja seetõttu toob vastavalt sellele nende peale kohtuotsuse

► Aga neid *EI* hoita vastutavana
konkreetsete **lepingukohustuste**
rikkumise eest nagu
Juudat & Iisraeli
(Issanda lepingurahvas)

◀ Selle asemel rakendub võõrastele rahvastele
teine aruandmise standard

3 peamist “süüdistust patus” võõraste rahvaste vastu prohvetite raamatutes:

**“Inimsuse-
vastased kuriteod”**

**Jumala rahva
väärkohtlemine**

Uhkus (Jumala vastu)

	"Inimsusevastased kuriteod"	israeli / Juuda väärkohtlemine	Uhkus (Jumala vastu)
Aamos	1:3b → <i>Damaskus</i> 1:6b → <i>Assa</i> 1:9b → <i>Tüüros</i> 1:11b → <i>Edomimaa</i> 1:13b → <i>Ammon</i> 2:1b → <i>Moabimaa</i>		
Jesaja			10:7-14 → <i>Assüüria</i> 16:6-7 → <i>Moabimaa</i> 13:11, 19 → <i>Paabel</i> 14:11,13-15 → <i>Paabel</i> 23:9 → <i>Tüüros</i>
Nahum	2:11-12 → <i>Assüüria</i> 3:1, 4,16 → <i>Assüüria</i>	(esile toodud läbi) → <i>Assüüria</i>	1:9, 11 → <i>Assüüria</i>
Jeremija		48:27 → <i>Moabimaa</i> 49:1-2 → <i>Ammon</i> 50:28, 33 → <i>Paabel</i> 51:24,34-36,49-51 → <i>Paabel</i>	48:7,14a,26,29-30,42 → <i>Moab</i> 49:4 → <i>Ammon</i> 49:16 → <i>Edomimaa</i> 50:24, 29, 31-32 → <i>Paabel</i>
Hesekiel	28:15-16,18 → <i>Tüüros</i>	25:3, 6 → <i>Ammon</i> 25:8 → <i>Moabimaa</i> 25:12 → <i>Edomimaa</i> 35:5,6,10-12 → <i>Edomimaa</i> 25:15 → <i>Vilistimaa</i> 26:2 → <i>Tüüros</i> :	28:2,5,6,9,17 → <i>Tüüros</i> 29:3,9 → <i>Egiptus</i> 31:10 → <i>Assüüria</i> 35:13 → <i>Edomimaa</i>
Obadja		vv. 10-14 → <i>Edomimaa</i>	vv. 3-4 → <i>Edom</i>

◀ Võõraid rahvaid hoitakse vastutavana selles:

- kuidas nad suhtuvad Issandasse, Loojasse
 - Kas nad kummardavad Issandat või teisi jumalaid?
 - Kas nad tõstavad ennast oma uhkuses kõrgemaks Issandast?
- kuidas nad suhestuvad kaasinimestega,
 - ◆ lähtuvalt kaasisündinud moraalsest koodeksist, mis on osa Loodust:
 - Kas nad panevad toime “inimsusevastaseid kuritegusid”?
- kuidas nad kohtlevad Issanda rahvast,
 - ◆ lähtuvalt lepingust Aabrahamiga

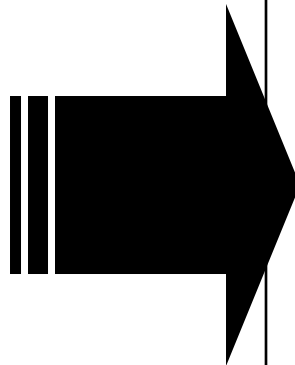
(1. Ms 12:3a: “Siis ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, panen vande alla selle, kes sind neab,”)

Ettekuulutused rahvaste vastu (ERV)

Tänapäevane rakendus:

VT prohvetearingud
adresseeritud:

Jumala rahvale
(Iisrael / Juuda)

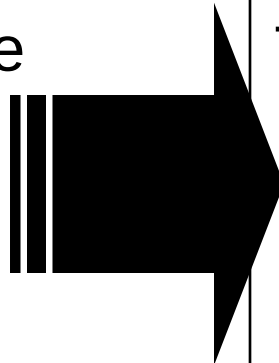


Tänapäevane rakendus:

Teoloogia sellest, kuidas Jumal
töötab tänasel päeval oma
inimestega
(st. kirikus)

Aluseks olev teoloogia: Leping

Võõrastele rahvastele
(Mitte-lepingulised,
poliitilised kogumid)



Teoloogia sellest, kuidas Jumal
töötab tänasel päeval maailma
ajaloos rahvastega

Aluseks olev teoloogia: Loodu